

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporärt ordnande av företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporärt ordnande av företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa (RP 35/2020 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Eeva Vartio, arbets- och näringsministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Folkpensionsanstalten
- Nylands arbets- och näringsbyrå
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf
- Työttömien Keskusjärjestö ry
- professor Olli Mäenpää
- juris doktor Jaana Paanetoja.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Det föreslås att arbetsmarknadsstöd ska kunna betalas till en person som har varit sysselsatt på heltid som företagare, om personens arbete på heltid i företaget anses ha upphört och orsaken till att det har upphört är en allvarlig smittsam sjukdom med mycket stor spridning. Dessutom ska en persons arbete på heltid under vissa förutsättningar kunna anses ha upphört, om inkomsten av företagsverksamheten har minskat och orsaken bakom minskningen är en allvarlig smittsam sjuk-

Betänkande AjUB 4/2020 rd

dom med mycket stor spridning. Personens arbete på heltid ska i dessa situationer kunna anses ha upphört även om företagsverksamheten inte har avslutats.

Betalning av arbetsmarknadsstöd till en person ska på motsvarande sätt som i nuläget förutsätta att personen anmäler sig som arbetssökande till arbets- och näringsbyrån och att ett arbetskrafts-politiskt utlåtande om hans eller hennes rätt till arbetsmarknadsstöd ges till Folkpensionsanstalten. Exempelvis studier ska inte utgöra något hinder för personens rätt att få arbetsmarknadsstöd. En arbetssökande vars arbete i företagsverksamhet har upphört ska ha skyldighet att i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa ta emot arbete som erbjuds av en arbetsgivare.

Bestämmelserna om väntetid, behovsprövning och partiellt arbetsmarknadsstöd ska inte tillämpas på arbetsmarknadsstödet.

Den föreslagna ändringen är temporär och ska stödja tryggheten av företagares försörjning under de undantagsförhållanden som råder på grund av covid-19-pandemin.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 30 juni 2020. Lagen ska tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden från och med den 16 mars 2020 till och med den 30 juni 2020.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Den 11 mars 2020 deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) att epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus, är en pandemi. Den 16 mars 2020 konstaterade statsrådet i samverkan med republikens president att det råder undantagsförhållanden i landet på grund av coronaviruset.

Coronavirusepidemin och åtgärderna för att begränsa den samt medborgarnas rädsla för sjukdomen minskar avsevärt den ekonomiska verksamheten i samhället. Det har haft betydande konsekvenser för företagets lönsamhet. Coronaviruset smittar mellan människor i huvudsak via droppsmitta vid närkontakt. De begränsningar som införts med anledning av undantagsförhållandena och medborgarnas rädsla för att insjukna inverkar på många sektorer och i synnerhet på företagsverksamhet som innebär närkontakt med kunderna samt exempelvis ordnande av offentliga tillställningar och övrigt arbete i anslutning till sådana.

Den 20 mars 2020 informerade regeringen om de första åtgärderna som den har beslutat om för att trygga människors försörjning och företagets likviditet i den svåra situation som coronaviruset har gett upphov till. En av åtgärderna var att underlätta företagares möjligheter att få utkomstskydd för arbetslösa.

Betänkande AjUB 4/2020 rd

Det temporära ordnandet av utkomstskydd för arbetslösa för företagare

I systemet med utkomstskydd för arbetslösa betraktar man som företagare en person som är företagare enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006). Som företagare betraktas också personer som uppfyller vissa kriterier som har att göra med innehav och ställning i ett företag samt arbete i företag. En företagare som varit sysselsatt på heltid i ett företag får arbetslöshetsförmån, om företagarens eget arbete i företaget upphör eller hela företagsverksamheten upphör.

Till 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska det nu temporärt fogas en ny 4 c §, enligt vilken arbetsmarknadsstöd kan betalas också till den som varit sysselsatt på heltid som företagare, om personens heltidsarbete i företaget har upphört på grund av en allvarlig smittsam sjukdom med stor spridning eller om inkomsterna av företagsverksamheten av samma orsak är mindre än 1 089,67 euro i månaden. Erhållandet av arbetsmarknadsstöd kräver inte att företagsverksamheten upphör, inte heller att man avstår från försäkringen eller vidtar andra åtgärder för att avsluta företagsverksamheten. Tillämpningen av bestämmelsen hindras inte heller av att företagaren fortsätter att delta i företagets produktionsverksamhet eller ekonomiska verksamhet.

Bestämmelserna om väntetid, behovsprövning och partiellt arbetsmarknadsstöd ska inte tillämpas på arbetsmarknadsstöd och arbetsmarknadsstödet betalas utan barnförhöjning till samma belopp till alla företagare, vilket gör utbetalningen av förmånen smidigare.

Utskottet anser att det på grund av undantagssituationen är mycket viktigt att företagare inte tvingas upphöra med sin företagsverksamhet för att få arbetslöshetsförmån. En snabb ekonomisk återhämtning efter coronavirusepidemin då förhållandena normaliserats kräver att företagen snabbt kan återuppta sin verksamhet. Utskottet ställer sig bakom förslaget att göra det lättare för företagare att få utkomstskydd för arbetslösa och föreslår att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Betalning av arbetsmarknadsstöd

För att få arbetsmarknadsstöd måste företagaren anmäla sig som arbetssökande hos arbets- och näringsbyrån. Arbets- och näringsbyrån konstaterar att heltidsarbetet upphört utifrån den arbetssökandes egen anmälan. I sin anmälan ska den arbetssökande redogöra för företagets bransch och hur coronapandemin och de begränsningar och rekommendationer som beror på den har lett till att heltidsarbetet upphört. Om det är fråga om att inkomsterna minskat, ska den arbetssökanden ge motsvarande redogörelse för inkomsten från företagsverksamheten och minskningen av den.

I propositionen (s. 8) bedömer regeringen vilka branscher som särskilt påverkas av begränsningarna och rekommendationerna till följd av epidemin. Utskottet betonar att listan inte är uttömmande utan endast ger exempel på branscher vars verksamhet påverkas av situationen. Utöver dem som nämns på listan finns det också många små företag och yrkesutövare bland annat inom social- och hälsovården, där förutsättningarna för arbete har försämrats eller företagsverksamheten rentav upphört helt och hållet på grund av epidemin.

Betänkande AjUB 4/2020 rd

Utifrån företagarens utredning ska arbets- och näringsbyrån ge Folkpensionsanstalten ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om rätten till arbetsmarknadsstöd. Lagen ska tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas ut mellan den 16 mars 2020 och den 30 juni 2020, så det arbetskraftspolitiska utlåtandet ska inte gälla längre än fram till den 30 juni 2020.

Smidigt genomförande och resurser

Utöver de företagare som ansöker om arbetsmarknadsstöd ökar också nu exceptionellt snabbt antalet permitterade och arbetslösa som anmäler sig som arbetssökande, vilket leder till avsevärt ökad arbetsbörda för arbets- och näringsbyråerna och FPA. Med tanke på en smidig handläggning av arbetslöshetsförmåner ser utskottet det som viktigt att arbets- och näringsbyråerna och FPA får tillräckliga resurser för att klara av den ökade arbetsmängden. Utskottet framhåller att den arbetssökande har rätt att få sin sak behandlad utan ogrundat dröjsmål.

Enligt propositionen (s. 9) är 85 procent av företagarna verksamma inom en bransch där företagsverksamheten har försvårats på grund av krisen och där ändringen berör cirka 285 000 företagare. Det behövs beredskap för att en stor del av de berörda företagarna kommer att söka arbetslöshetsförmån. Utskottet betonar att den exceptionella situationen och arbets- och näringsbyråernas nya uppgifter kring utkomstskyddet för arbetslösa företagare måste beaktas i resurserna till byråerna. Utskottet påpekar att arbets- och näringsbyråerna måste handlägga alla fall oberoende av om företagaren har rätt till förmånen eller inte.

I syfte att garantera ett smidigt genomförande av systemet med utkomstskydd för arbetslösa måste resurserna ökas samtidigt som ansökningsförfarandet genomförs mer flexibelt genom att arbets- och näringsbyråerna får tydliga anvisningar, bestämmelserna förenklas och det utredningsarbete som krävs för handläggningen av förmånsansökningar temporärt lättas upp.

Utskottet påpekar att arbets- och näringsbyrån enligt propositionen (s. 4) inte ska meddela Folkpensionsanstalten vilka inkomster av företagsverksamhet som företagaren har uppgett, trots att informationen kunde användas för utbetalning av jämkat arbetsmarknadsstöd. Enligt uppgift beror detta på att arbets- och näringsbyrån inte avses samla in exakta inkomstuppgifter om de arbetssökande, utan uppgifterna används som alternativ dokumentation för att upprätta arbetskraftspolitiska utlåtanden. Det är beklagligt, anser utskottet. I synnerhet i det rådande läget och eftersom det är fråga om en temporär lag bör ambitionen vara att undvika överlappande arbete hos myndigheterna så långt det går. Det är heller inte ändamålsenligt att den arbetssökande ska lämna samma inkomstuppgifter till två olika myndigheter.

Information

Coronapandemin, som började i Kina, har lett till undantagsförhållanden som aldrig tidigare varit verklighet i Finland. Utöver att bromsa upp spridningen av pandemin har regeringen snabbt försökt minska de olägenheter som situationen medför för medborgarna och ekonomin. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att målgrupperna informeras tydligt och i rätt tid om stödåtgärder för arbetslösa, permitterade och företagare.

Betänkande AjUB 4/2020 rd

Uppföljning

Utskottet anser att det är möjligt att coronapandemin fortsätter längre än väntat. Utskottet förutsätter därför att regeringen noga följer företagarnas situation.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 35/2020 rd utan ändringar.

Helsingfors 3.4.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anna Kontula vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Noora Koponen gröna
ersättare Sebastian Tynkkynen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.